

9	A VÁROS ÉS AZ OLIMPIA	2
9.1	AZ OLIMPIA MINT A VÁROS REGIONÁLIS SZEREPKÖRÉT ERŐSÍTŐ ESZKÖZ.....	2
9.2	AZ OLIMPIA MINT A VÁROS ADOTTSÁGAI FEJLESZTŐ ESZKÖZ	4
9.3	AZ OLIMPIA MINT A VÁROSI KÖRNYEZETET ÉS ÉLETMÓDOT HARMONIZÁLÓ ESZKÖZ	9
9.4	AZ OLIMPIA MINT ORSZÁGFEJLESZTŐ ESZKÖZ.....	10

9 A VÁROS ÉS AZ OLIMPIA

9.1 AZ OLIMPIA MINT A VÁROS REGIONÁLIS SZEREPKÖRÉT ERŐSÍTŐ ESZKÖZ

Jelent-e hasznot Budapest számára az olimpia a város regionális versenyképességét illetően?

A világban, Európában, a régióban a városok versenye zajlik. Budapestnek az európai városhálózatban betöltött szerepét az olimpia – a főváros földrajzi, geopolitikai adottságaiból eredően – különösen nagymértékben erősítheti.

Budapest mint fontos földrajzi hely

Budapest és környéke különösen gazdag természeti, fizikai adottságokkal rendelkező, kitüntetett földrajzi hely. Európa közepén, a Havasalföldet a Német-alfölddel összekötő természeti tengely és a Közép-Keletet Európa nyugati felével összekötő történelmi tengely mentén, nagytájak Duna menti metszésében népek, kultúrák, értékek találkozási- és ütköző pontjaként fejlődött, s nyerte el egyedi, mással nem helyettesíthető arculatát.

A város sajátos értéke geopolitikai fekvése, táji, természeti környezete. Vonzerejének, versenyképességének növelése ezért nem csupán a gazdasági teljesítmények javítását igényli, hanem hogy javuljanak fizikai terének adottságai, hogy lakható maradjon épített környezete, hogy fejlődjen az infrastruktúra, a közlekedés, a kommunális ellátás, hogy az elérhetőség és az ott-tartózkodás feltételei egyaránt jobbra, megbízhatóbbá váljanak.

A város versenyképessége tehát a gazdaság és a környezet minőségének összehangolt, egymást erősítő fejlesztését igényli. A versenyképesség akció- és eseményvonzó képesség, a térség adottságainak komparatív versenyelőnyé formálása.

A budapesti olimpia egy eszköz lehet. Eszköz a fentiek érvényesítéséhez, tehát ahhoz, hogy Magyarország, de különösen fővárosa, Budapest, az elkövetkező 10–15 éves, történelmi jelentőségű – az EU csatlakozást is magában foglaló – fejlődési korszakában határozott, jól kommunikálható, konszenzusra alkalmas célok mentén legyen képes végrehajtani (1) saját érdekeivel, (2) az Európai Unió törekvéseivel és (3) a globális világ lehetőségeivel harmonizáló feladatait.

Megváltozott makrokörnyezet

Európai regionális – és olimpiai – szerepében Budapest meghatározó hely. Nagyrégiók peremi kapuváros, térségszervező helyszín, kapcsolati, találkozási pont. Olimpiát rendező szerepében e tradicionális feladatköreit erősítheti, megfelelve a globális verseny teremtette új európai térségstratégia regionális törekvéseinek is.

Az Európai Unió legutóbbi (2002. márciusi) barcelonai csúcscrétékezletén megerősítette a korábban, Lisszabonban elhatározott középtávú stratégiai célját, mely szerint a harmadik évezred első évtizedének végéig a világ vezető gazdasági zónájává kíván

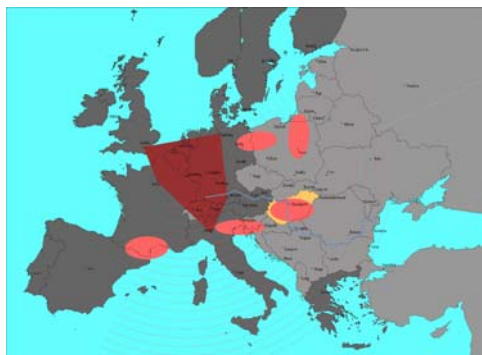
válni. E cél teljesítése – számos más tényező mellett – nyilvánvalóan igényli az EU belső gazdasági erőzónájának mélyítését és kiterjesztését, valamint külső gazdasági befolyásának területi növelését. Magyarország mind a belső erőzóna, mind a külső befolyási övezet növelésének súlyvonalában helyezkedik el:

- részben mint a belső potenciál növelését célzó EU bővítés közép-európai magterülete,
- részben pedig mint a Dél-Kelet-Európa és az Ázsia felé történő gazdasági terjeszkedés egyik meghatározó – közvetítő – térsége.

Közép-Európa még nem rendezett olimpiát

Magyarország és ezen belül Budapest az eurózóna kiterjesztésével megegyező célirányos fejlesztése hazai és európai érdek. Egy budapesti, tehát egy közép-európai olimpia új európai policentrumot, imázst, szerepet erősít, s erősíti az egész kontinenst, részben azzal, hogy mint policentrum a globális tőkéből többet vonz magához – ezzel Európához –, részben pedig azzal, hogy az így megerősödött térségekkel bővülő Európai Unió potenciális versenyképességét egy kiterjesztett integráció erősíti.

E megközelítés alapján a budapesti olimpia megrendezéséhez szükséges térségi- és infrastruktúra-fejlesztések igénye megegyezik az európai térségi politikába illesztett Budapest szerep igényelte fejlesztésekkel. Ezekhez egyfelől kedvezőbben igényelhetők EU források, másfelől e fejlesztések – egybeesve az olimpiához szükséges fejlesztésekkel – elsősorban az európai integrációhoz való versenyképes illeszkedést szolgálják, így a szükséges forrásigényt is e célhoz kell mérni.

Új európai policentrumok kialakulása

Európai térségfejlődési tendenciák

A pán-európai közlekedési folyosók

9.2 AZ OLIMPIA MINT A VÁROS ADOTTSÁGAI FEJLESZTŐ ESZKÖZ

Jelent-e lehetőséget Budapest számára az olimpia a város kívánatos fejlesztését illetően?

Budapest csak akkor lehet versenyképes, és csak akkor válhat vonzó regionális központtá, ha épített és természeti környezetét egy új, humánökológiai szemlélet alapján fejleszti tovább.

A közlekedés megoldása a nagyvárosok egyik legfőbb kihívása

10-15 év múlva, a világban – a szegénység és a környezetszennyezés mellett – a városok problémájának megoldása lesz az egyik legnagyobb kihívás. Ezen belül is kiemelkedik majd a városok közlekedésének megoldása. A nagyvárosok már napjainkban is a világ erőforrás szükségletének 75%-át fogyasztják, a mennyiségében (megváltozott életvitel) és távolságában (szuburbanizáció) növekvő mobilitás – kellő területi és közlekedési politika összehangolt alkalmazása nélkül – az erőforrások további fogyasztását eredményezi.

Különösen súlyos e szempontból Budapest helyzete. A gazdasági, kereskedelmi cselekvésekben, kapcsolatokban, kommunikációban felgyorsult és kibővült világ új kihívásai, a saját társadalmi átalakulásuk gondjaival küzdő kelet-európai városokat kettős teher és nagy kihívás elé állítják. E városoknak úgy kell a globális rendszerekhez gyors reagálással versenyképesen csatlakozniuk, hogy éppen a régi gazdasági, ipari szerkezet felbomlásának és egy új, a tercier (szolgáltató, kereskedelmi, idegenforgalmi) szektort előtérbe helyező, „lazább” városgazdasági szerkezet kialakulásának korszakát éljük, e folyamatnak a városi struktúrákat átalakító számos következményével.

A fenntartható városfejlődés érdekében a nagyvárosok 10-15 év múlva egészen bizonyos, hogy a jelenlegitől lényegesen eltérő értékrendhez igazítják majd város- és közlekedéspolitikai gyakorlatukat. A sikeres városmarketingnek – így egy sikeres olimpiai rendezésnek is – meg kell felelnie az alakuló új értékrend elvárásainak. Ebben az új értékrendben az ökológiai és fenntarthatósági szempontok meghatározó súlyt kapnak majd. Versenyképesen bizonyosan nem lehet pl. autóközlekedésre szervezett olimpiát tervezni és azzal pályázni 2012-ben.

A Főváros Városfejlesztési Konceptió, Budapest hosszú távú jövőképéről többek között az alábbiakat írja:

„Budapest nagytávlatú jövőképének különböző elemeit a város történeti fejlődéséhez kapcsolódó értékekből kiindulva, a dinamizálódó európai térben reálisan megszerezhető szerepeket megcélózva, az európai városfejlesztési elveket (kompaktság, tömegközlekedés elsődlegessége, környezet megóvása) előtérbe helyezve kell megtalálni. A város nagytávlatú jövőképének kulcsfontosságú eleme, hogy Budapest és térsége – az egyesült Európa integráns részeként – nemzetközi metropolisszá formálódjon, amely kedvező geopolitikai helyzetét optimálisan kihasználva hídfő és korlátozott regionális központ szerepköröket tölt be,

különösen a piaci szolgáltatások, az informatika, a makroregionális logisztikai funkciók, az idegenforgalom és a kulturális kapcsolatok területén. E központi szerepkörökhöz kötődően Budapest az információ, a tőke, az áruk és a kulturális javak tekintetében a legfontosabb találkozó- és cserehelyé válik a nyugat-európai, illetve a kelet-délkelet-európai országok között, melyek felé kétirányú közvetítő szerepet is betölt.”

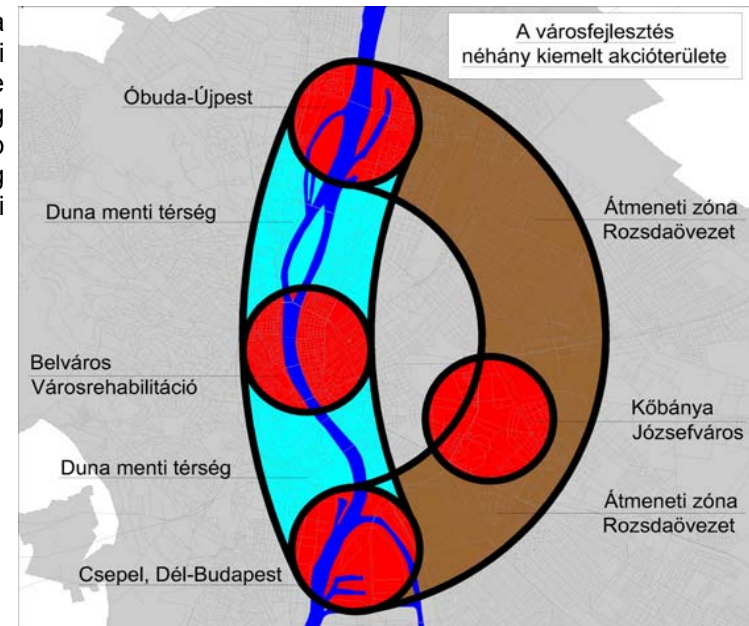
A város három alapvető érték – a hatékonyság, a lakhatóság és a méltányosság – érvényesülése mentén kell fejlődjön

A koncepció nagy távú jövőképe szerint a város három alapvető érték – a hatékonyság, a lakhatóság és a méltányosság – érvényesülése mentén kell fejlődjön.

„A nagytávlatú jövőkép arra alapozódik, hogy Budapest városfejlődésének említett alapértékei egymással egyensúlyban érvényesülnek: a gazdasági potenciál növekedésével és a regionális szerepkör erősödésével párhuzamosan, a környezeti és társadalmi fenntarthatóságot célzó beavatkozások nyomán a város élhető, a lakói által szeretett hely marad, ahol biztosítékok vannak a társadalmi különbségek további éleződésének megelőzésére is.”

A városfejlesztés programja Budapest esetén a kihívásokra adható válaszokra, megoldásokra épül. Célja a környezeti értékek előtérbe helyezése, a mobilitás csökkentése, illetve fenntarthatóságának biztosítása, a kompaktság, a tagoltság érvényesítése, a vegyes területhasználat erősítése, a több központú város megteremtése, a közterületi minőség fejlesztése. E célok mentén a legfontosabb térszerkezeti beavatkozásokat a koncepció az alábbi területeken javasolja:

- **Belső városrészek**
(rehabilitált, lakófunkcióra alkalmas belső városrészek).
- **Átmeneti zóna**
(barnamezős kínálati területek új fejlesztések számára).
- **Duna menti zóna**
(a város Duna felé fordulásának további erősítése).
- **Külső városrészek**
(a helyi alközpontok kifejlődésének elősegítése).
- **Központrendszer**
(központ-elemek egységes rendszerre fejlesztése).

Amennyiben arra a kérdésre keresünk választ, hogy lehet-e eszköz az olimpia a főváros megújításához, térszerkezete

alakításához, környezeti állapota javításához, akkor ezzel a célt is megjelöltük:

- A cél az, hogy az olimpiai helyszínek megválasztása egybeessen a városfejlesztés céljaival, térszerkezetének alakulásával, az olimpia kiszolgálására felépített közlekedési rendszer „utóhasznosítása” pedig egy környezetbarát, lakható város megteremtésére legyen alkalmas.

Cél:
a városi tér és a
városi életminőség
javítása

A budapesti városfejlesztés célja a városi élet minőségének javítása. A főváros népessége csökken, a város túljutott a mennyiségi fejlődés periódusán, további területi növekedésével a közeljövőben nem kell számolni. A fejlesztő erőket a minőségi város kialakítására lehet fordítani.

Világszerte előtérbe került a minőségi igények fokozódása és a kielégítésükre való törekvés. Ennek fontossága az értékszemlélet folyamatban levő átalakulásával a jövőben tovább nő. Budapest akkor tudja megtartani rangját, vagy erősíteni pozícióit, ha a minőségi változásokat tekintve utoléri az európai városhálózathoz tartozó versenytársait.

Ezért, a hosszú távú fejlesztési program prioritásai:

- a város élhetőségének/lakhatóságának megőrzése, erősítése
- a városon belüli társadalmi/térbeli differenciálódás (szegregáció) kezelése, csökkentése

Ennek eszközei:

- a belső városrészek rehabilitációja
- a Duna menti zóna fejlesztése
- az átmeneti zóna tartalékainak kihasználása
- a környezetminőség – ezen belül a közterületek állapotának – általános javítása

A megvalósíthatósági tanulmány több, egymástól alapvetően különböző filozófiájú és imázsú olimpiai scenáriót vázol fel. Ezek eltérő mértékben segítik a városfejlődést, és a fejlesztési célok más-más részeinek megvalósításához tudnak jelentős segítséget nyújtani. A várost leginkább szolgáló változatok között az egyes célok hangsúlyai különböznek egymástól:

- az 1. változat a „Duna menti olimpia” – elsődleges eredménye a Duna menti zóna fejlesztése, a folyó menti alulhasznosított területek használatba vétele és rendezése, de kisebb mértékben elősegíti a rehabilitációt és egyes

**egy-
szcenáriókban
különböző módon
tükröződnek**

barnamezős területek revitalizációját is.

- a 2. változat – „A városmegújítás olimpiája” – a hangsúlyt a rehabilitációra és az átmeneti zóna tartalékainak kihasználására, valamint a barnamezős területek reurbanizációjára fekteti, de Duna menti helyszíneivel hozzájárul a fent említett kihasználatlan folyóparti területek hasznosításához és rendezéséhez is.
- a 3. változat – az „Északi olimpiai park” – céljai csak részben illeszkednek a fővárosi elhatározásokba, de azokból a Duna menti zóna északi meghosszabbításához és szabadidős hasznosításához jelentős segítséget ad.

A közterületek minőségjavítását, a környezetminőség általános emelését mindegyik változat elősegíti, a város belső területeire tervezettek nagyobb mértékben, mint a részben a város peremére helyezett változaté. Az egyes változatok helyszínösszetétele és az olimpia kapcsán megvalósítható terület-átalakítás következményeként várható társadalmi hatások mértéke eltérő, különösen a szegregáció elleni hatások vonatkozásában.

**A közlekedés-
fejlesztés közvetett
célja a város
versenyképességének
elősegítése**

Budapest fejlődéséhez, versenyképessége javításához feltétel, hogy a város „közlekedési alkalmasságának” fokozása a természeti és épített környezet értékeit előtérbe helyező szemlélet mellett valósuljon meg annak érdekében, hogy a befogadó, közvetítő és kapcsolatépítő feladatok betöltéséhez egy működésében fenntartható, de környezeti viszonyait tekintve lakható és vonzó – így versenyképes – nagyváros, illetve nagyvárosi régió jöjjön létre.

A főváros és környéke közlekedésének fejlesztése során cél egy jó közlekedési és környezeti adottságokkal bíró, lakható és hatékony várostérség kialakítása, a város és a térségi szereplők jobb együttműködése, valamint a közlekedés és környezete minőségének javítása.

**A tömegközlekedés
arányát 40% fölé
kell emelni**

Budapest és környékének meglévő közlekedésszerkezeti struktúrája kiváló lehetőséget teremt a kötöttpályára alapozott területfejlődéshez és közlekedésszervezéshez. A szervezési intézkedések és fejlesztések nyomán el kell érni, hogy a térség 11 MÁV vasútvonala és 3 BKV HÉV fejlesztett vonala képezze az agglomeráció kötöttpályás „gerinchálózatát”, és biztosítsa a közösségi közlekedés dominanciáját. Kívánatos cél, hogy a főváros és környéke közötti forgalomban a kötöttpályás közlekedés aránya a mai 20-25%-ról 40% fölé emelkedjen.

A város és városkörnyék integrált közösségi közlekedési rendszerében a MÁV hálózat (mint elővárosi vasút), a metró (mint városi gyorsvasút) és a villamos (mint közúti vasút) egymással együttműködő és nem egymással helyettesíthető integráns rendszert képeznek. E rendszer, valamint az erre alapozott P+R hálózat, a belvárosi területek parkolás szabályozása, valamint a város térszerkezetét javító, haránt (gyűrű) irányú közúthálózat együttesen jelentik a közlekedési rendszer alakításának azt a gerincét, amely – magas minőségű információs és tematikai szabályozással működtetve – a város és környéke közlekedésének a várospolitikai, illetve regionális politika céljai szerint alakítja és egy lakható, hatékony, együttműködő nagyvárosi régió alapjait teremti meg.

A közlekedésfejlesztés fenti célkitűzéseit megvalósító stratégiai programok:

1. A közlekedés és környezete összhangjának javítása, a környezetbarát közlekedés elterjesztése
2. Az integrált közlekedési eszközrendszer fejlesztése
3. A közösségi közlekedés – mint a közlekedési rendszer súlyponti tényezőjének – fejlesztése
4. A város integrált parkolás politikája
5. A közúthálózat fejlesztése, a terület- és hálózatszerkezet kiegyensúlyozása érdekében

Reálisan végrehajtható feladat, hogy az adottságok és az elkövetkező 10-15 év fejlesztései nyomán az olimpia és a paralimpia néhány hetes időszakára Budapest nagy része, ha nem is autómentessé, de egy nagyon visszafogott igényű autósforgalmú zónává legyen fejleszthető, ahol nyugodt, békés közterületi környezet alakítható ki; az utazások döntően tömegközlekedéssel bonyolódnak, a belvárosi és Duna menti területeken 80-20%-os tömegközlekedés – egyéni (gépkocsi) közlekedés aránnyal (modal-split).

Az olimpiai fejlesztések legfőbb haszna az, hogy a térszerkezet alakításának és a közlekedési megoldásoknak „utóélete” marad

Az olimpiai fejlesztések legfőbb haszna az, hogy a térszerkezet alakításának és a közlekedési megoldásoknak „utóélete” marad és a város át tudjon lépni egy környezetbarát, minőségi állapotba, megteremtve egy magas minőségű, visszafogott autósforgalmú, fenntartható, lakható városi környezet alapjait. Ez egy olyan cél, amely olimpiától függetlenül is EU és más programfinanszírozásra alkalmas, s amely mellett még a zöld mozgalmakat is megnyerve, perspektivikus konszenzus teremthető. Budapest egyfajta mintaváros lehet, ehhez – mai adottságait figyelembe véve – minden esélye megvan. Ugyanakkor ennek megvalósításához a szükséges erők összefogásához kétségtelenül szükség van egy „nagy apropóra”, amelyet az olimpia megrendezése jelentene.

9.3 AZ OLIMPIA MINT A VÁROSI KÖRNYEZETET ÉS ÉLETMÓDOT HARMONIZÁLÓ ESZKÖZ

Jelent-e hosszabb távú előnyt Budapest számára, hogy az olimpia megrendezése érdekében fejlesztenie kell sport- és szabadidős infrastruktúráját?

Budapest, mint fontos földrajzi hely, csak megfelelő intézményi infrastruktúrával, valamint magas környezeti- és életminőséggel válhat a kultúra, a találkozások fővárosává.

Budapest mint regionális központ, mint kitüntetett földrajzi, találkozási hely, csak magas környezeti- és életminőséggel tudja hatékonyan ellátni térségi szerepkörét. E szerepkörnek nélkülözhetetlen része az egészséges környezet, az egészséges életmód. Az elmúlt évtizedek épp e területeken káros folyamatok sorát eredményezték. Romlott az életminőség, zaklatottabbá vált az emberek életvitele, időben és térben csökkent az egészséges életmód feltételrendszere. A legutóbbi években a sportpályák nagy része privatizálásra és beépítésre került. Napjainkban alig van tömegsportra alkalmas létesítmény, a nemzetközi versenyekre alkalmas csarnok pedig még nagyobb hiány.

Az olimpiára készülés érték- és életmód változást eredményezhet

A város környezeti állapota, lakóinak egészsége imázs- és életmódváltást igényel, amelyhez a háttérrel és feltételeket meg kell teremteni. Az olimpia megrendezése nem csupán az esemény rövid időszakával járul hozzá a városszerep formálásához, tehát ahhoz hogy Budapest a kapcsolatok, a találkozások, a sport, a kultúra városa, hanem

- a felkészülés éveiben is azzal, hogy elkerülhetetlenül előtérbe kerül az emberek értékrendjében, érdeklődésében a sport, a testedzés, a fittebb életforma,
- az utóhasznosítás éveiben is azzal, hogy akár a városlakók egészséges életmódjához, akár az országos és nemzetközi zenei, kulturális, sport és szabadidős találkozásokhoz rendelkezésre áll a szükséges – ma még hiányzó – létesítmény infrastruktúra.

A területszerkezeti – az infrastruktúra – és a létesítmény fejlesztések együttes hatása teremti meg az alapját annak, hogy Budapest elismerten regionális központtá fejlődjék.

9.4 AZ OLIMPIA MINT ORSZÁGFEJLESZTŐ ESZKÖZ

Jelent-e előnyt Magyarország számára a budapesti olimpia?

Megrendezhető úgy a fővárosi olimpia, hogy annak az ország több vidékére kiterjedő fejlesztő hatása legyen.

A NOB előírásaiból eredően olimpiát egy város, és nem egy ország rendez. Az olimpiának mégis fontos, hogy tágabb térségre kiterjedő hatásai lehetnek. Össztársadalmi kérdés, hogy az olimpia kapcsán ne csak Budapest fejlesztése kerüljön előtérbe. Ahhoz, hogy a Budapest-vidék ellentét ne fokozódjon az olimpia kapcsán – és kommunikálható legyen a vidéki lakosság számára is –, fel kell tárnunk, hogy melyek azok a tényezők, amelyek a Játékok révén az egész országnak hasznot hozhatnak.

A VIDÉKI HELYSZÍNEK JELENTŐSÉGE

A vidék fejlesztése és a teljes lakosság támogatásának megszerzése okán cél lehet az olimpia területi széthúzása, minél több régió bekapcsolása. Korlátozott azonban azoknak a versenyeknek száma, amelyek a nemzetközi gyakorlatban a főhelyszínt biztosító településről kihelyezhetők. Ezek között elsősorban a speciális helyszínt igénylő sportok (pl. vitorlázás, evezés...) és a labdarúgó selejtezők (esetleg strandröplabda, triatlon) vehetők figyelembe. Ezért is vizsgáltuk meg, hogy mely városok jöhetnek szóba e versenyek helyszíne szempontjából.

Az ország egésze akkor lehet érdekelt az olimpiában, ha – a másodlagos rendezvényeken keresztül, pl. kulturális programok –

- több térsége is részt tud venni az eseményekben, azaz fejlesztő hatása több régióban megjelenik
- a meglévő sportinfrastruktúra minél inkább hasznosul
- az országos hálózatfejlesztési elhatározások megvalósulását a vidéki helyszínek elősegítik
- kapcsolódó, kiegészítő rendezvényekkel az ország bemutatható, a vidéki idegenforgalom fejleszthető
- az olimpiai látogatók szálláshelyének országos terítésével a vidéki vendéglátás fejleszthető
- átmeneti jelleggel létesülő sportlétesítmények az olimpia után vidéki városba kerülnek áthelyezésre.